7/7090, 7091, 7092, 7093

GÖNLÜDÜR

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.O.APK.0.23.300 – 992
Konu : Yazılı Soru Önergesi

15 MAYIS 2002

7789

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) T.B.M.M. Başkanlığı'nın 02.05.2002 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/7090-14964/35321, KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/7091-14965/35322, KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/7092-149664/35323 ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/7093-14967/35636 sayılı yazıları.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 06.05.2002 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-724/2456, B.02.0.KKG.0.12/106-724-1/2455, B.02.0.KKG.0.12/106-724-2/2454 ve B.02.0.KKG.0.12/106-724-3/2453 sayılı yazıları.

İstanbul Milletvekili Sayın Dr. Azmi ATEŞ'in Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını tensip ettikleri, 7/7090-14964, 7/7091-14965, 7/7092-14966 ve 7/7093-14967 esas no'lu yazılı soru önergeleri, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99'ncu Maddesi gereği cevaplandırılarak ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Zeki ÇAKAN
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(25 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği :
T.B.M.M. Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık
Devlet Bakanlığı
(Sn. Hüsamettin ÖZKAN)

7/7092

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN DR.AZMİ ATEŞ'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/7092-14966 Esas No'lu)

Soru 1,2,3,4,5,6,7:

Körfez krizinden önce bölgedeki terör olayları nedeniyle istenilen düzeyde olmayan Habur Gümrük Kapısı geçişleri –2 Ağustos 1990 tarihinde Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesiyle birlikte- BM'nin Irak'a uyguladığı ambargo sonrasında tamamen durma noktasına geldi.

Bölgenin hayat damarı durumunda olan Habur Gümrük Kapısı'nın devre dışı bırakılmasıyla, bölgedeki girişimciler sermayeleriyle birlikte bölgeyi terk ederek ülkemizin muhtelif bölgelerine gittiler.

Ayrıca, bölgenin ekonomik anlamda 2. gelir kaynağı olan hayvancılık da bölgede yaşanan olaylar, krizler ve terör nedeniyle yapılamaz olunca, köylerdeki vatandaşlar varlıklarını yok pahasına satarak değişik il ve ilçelere göç etmek mecburiyetinde kaldılar.

Bölge ekonomisi ekonomik ve sosyal sıkıntılar nedeniyle gerçek anlamda durma noktasına geldi. Bu sıkıntılı dönem, BM'nin izni doğrultusunda Başbakanlık Genelgesiyle Kuzey Irak'tan gıda karşılığında kamyonlar üzerinde fiberlerle, sınır ticareti kapsamında yapılan motorin ithalatının başladığı Ağustos 1994 tarihine kadar devam etti.

1994'te, kamyonlarda 1.5, tırlarda ise 2 tonla başlayan motorin ithalatı, 54. Hükümet döneminde kamyonlarda 4, tırlarda ise 8 tona çıkarıldı. Bugün bu işi yapan kamyon sayısı 50265'e ulaşmıştır.

Böylece, bölgeye çok büyük bir canlılık, hareketlilik gelmeye başladı. Bu gelişmelerden sonra, bölgedeki köyünden kentinden ülkenin değişik yörelerine göç eden insanlar, terörün de durmasıyla tekrar yurtlarına ger dönmeye başladılar. Bu yolla ithal edilen motorin, bedeli genel olarak gıda maddeleriyle –patates, soğan v.b.- karşılandığı, ayrıca pazarlanması da 16000 civarında tankerle yapıldığı için, değişik bölgelerimize de çok büyük canlılık getirmiştir. Bu yolla Irak'tan giren motorini kayıt altına alarak, vergi ve KDV kayıplarını da önlemek amacıyla, 2 Eylül 1999'da Turkish Petroleum International Company (TPIC) kuruldu. TPIC'in faaliyete geçmesiyle birlikte Kuzek Irak'tan gıda

karşılığında sınır ticareti kapsamında ithal edilen motorinin yurt içinde pazarlanması için dağıtım şirketleri kuruldu.

11 Eylül 2001 tarihine kadar, Habur Kapısı'ndan bu yolla ülkemize günde ortalama 4 milyon litre motorin girişi yapılıyordu. 18 Eylül tarihinden itibaren motorin ithalatı durdu.

Bu tesbitlerimin ışığı altında; aşağıdaki sorularımın kamu vicdanını tatmin edecek şekilde cevaplandırılmasına ihtiyaç vardır.

- Sınır ticareti kapsamında Irak'tan, Habur Sınır Kapısı üzerinden yapılan motorin ithalatı, ABD'deki 11 Eylül saldırılarının ardından 18 Eylül tarihinden itibaren neden – bıçakla keser gibi- bir anda durdu?

- Bu yolla yapılan motorin ithalatının durdurulmasının temel sebeplerinden birisi olarak da Habur Gümrük Kapısı'ndan giriş çıkışların yeterince kontrol edilememesinden dolayı, kayıt dışı motorin ve ham petrolden elde edilen gelirlerin bir kısmının PKK'nın kontrolüne geçmesinin gösterildiği basın ve medyada yer almaktadır.

Oysa, bölgeye hayat veren, insanların yüzünü güldüren –üstelik de, motorin mal karşılığında ithal edildiğinden dolayı, döviz kaybını önleyen- böyle bir faaliyeti durdurarak önlemeyi tercih etmek yerine, denetim mekanizmalarını çok daha dinamik hale getirerek, olabilecek her türlü kaçakları önleyerek bu faaliyetin devamını sağlamak, gerek bölge insanımız, gerek milletimiz, gerekse ülkemizin geleceği açısından çok daha iyi olmaz mı?

- Bu uygulamanın devam etmesi halinde, geçimini temin edemez duruma düşen bölge insanımız -ülkemiz üzerinde planlı ve programlı hesapları olan- dış güçlerin istismarıyla karşı karşıya bırakılmış olmaz mı?

- Bu durumun gerekçesi olarak Irak'ın, günde 4 milyon litre motorini Musul'dan Suriye'ye vermeye devam ettiğinin bilindiği bir ortamda Merkezi Irak'ın Kuzey Irak'a motorin vermeyi durdurması gösterilebilir mi?

Şayet gösterilmekte ise, bu hangi gerekçelere dayandırılmaktadır?

- Bu durumda bölgeye hayat veren bu ticaretin, 18 Eylül 2001 tarihinden beri yapılmayışı –yöre insanının alım gücünün her geçen gün erimesinden dolayı- bölgedeki ekonomik ve sosyal hareketliliği yeniden durma noktasına getirmiştir.

Sayın Başbakan şimdi size sormak istiyorum:

Sınır ticareti yapılamadığı için çürümeye terk edilmiş, atıl durumda bırakılan 50265 aracın –vergi, amortisman bedeli dahil- yıllık zararı ne kadardır?

- Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Sayın Kamil İlhan'ın da söylediği gibi, bu yolla ithal edilen motorinin bedeli, inşaat ve gıda maddeleri, otomotiv ve yan sanayii ürünleri ve muhtelif tekstil ürünleri ihraç edilerek ödenmektedir.

Bu ticaretin yapılmaması durumunda;

Ülkemizin vergi kaybı yıllık ne kadar olacaktır?

Ayrıca, yöre insanımızın kaybı –bugüne kadar yaptığı yatırımların atıl kalması ve istihdam kaybını da göz önüne alarak- ne kadar olacaktır?

- Bölge insanımızın içinde bulunduğu bu hassas durumu, Şırnak ve Cizre başta olmak üzere, bölgedeki 73 Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı, TOBB Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Rıfat Hisarcıklıoğlu yönetim kurulu üyeleriyle birlikte, 5 Mart 2002 tarihinde Başkanlık yaptığınız Bakanlar Kurulu'nun huzurunda bir raporla size arzetmişler.

Sayın Başbakan şimdi size sormak istiyorum.

Oda Başkanlarıyla yapılan görüşmenin üzerinden 50 gün geçmesine rağmen, Güneydoğu bölge insanımız için bu kadar hayati önemi haiz olan, milletimizi de çok yakından ilgilendiren sınır ticareti kapsamında, Irak'tan Habur Gümrük Kapısı yoluyla yapılan motorin ithalatının hala başlamamış olmasını nasıl izah ediyorsunuz?

Cevaplar 1,2,3,4,5,6, 7:

TIPIC, 28.07.1988'de Bakanlar Kurulu Kararına istinaden kurulmuştur. Sermayesinin tamamı TPAO Genel Müdürlüğü'ne ait olan TPIC kuruluş amaçları doğrultusunda faaliyetlerini bugüne kadar sürdürmüştür.

Habur sınır kapısından mutad depolarla gelen motorinin yöre halkına sosyal adaleti sağlamak, vergi kaybını önlemek ve ülke menfaatlerine aykırı olmayacak ve haksız rekabeti de önleyecek şekilde yurtiçinde satışının düzenlenmesini teminen Başbakanlığın 16.09.1997 tarihli Olur'u ile POAŞ görevlendirilmiştir. Ancak, özelleştirme nedeniyle 16.03.1999 tarih ve 03860 sayılı Başbakanlık Olur'u ile TPIC yetkilendirilmiş ve POAŞ, Habur tesislerini ve görevini 26.03.1998 tarihinde TPAO Genel Müdürlüğü'ne devretmiştir.

Habur Depolama Tesislerinin işletmeye alınma çalışmaları TPIC tarafından tamamlanarak sözkonusu tesis 02.09.1999 tarihinde faaliyete geçmiştir.

Sınır ticareti kapsamında yapılan motorin ithalatı, 19 Eylül 2001 tarihinden itibaren azalarak Kasım 2001'in sonlarına kadar devam etmiş olup, kısa bir süre durdurduktan sonra Ocak 2002'de tekrar sınırlı miktarda başlamış ve 22 Şubat 2002 tarihine kadar ithalat yapılmıştır.